

élet közvetlen szemlélete ébresztheti fel. A vallás a személyes vallásos életnek a történet talaján levő sokféle kialakulásai útján tanítható. A tanítónak magának a vallás életében kell állania. Az iskolára nézve többek között fenáll az a probléma, hogy természetellenes a gyermektől vallásos tapasztalatot és férfiúi érettséget kívánni. Ez a hazugságra csábít. Másik hiba, ha a gyermekekhez a vigasztalás gondolatával akarjuk közel hozni a vallást. A tanító ébresszen mindenekelőtt tiszteletet minden előtt, ami szent, Isten és a biblia előtt, minden előtt, ami nagy és jó. Legyen Isten a szeme előtt és szívében. A legjobb eszköz arra, hogy vallásoktatást plántáljunk a lélekbe, nagy vallásos személyiségeknek a gyermekek szemléletébe való állítása. Minden oktatásnak megvan a maga vonzó oldala, de a legvonzóbb oktatás a vallásoktatás, ha vallásos ténnyé tesszük.

*

A túlterhelés. *Blanguernon* francia akadémiai iskolafelügyelő egyik körlevelében abból indul ki, hogy a tanítók túlságosan sokat dolgoznak és dolgoztatnak a gyermekkel. Meg kell elégednünk az iskolai munkával és lehetőleg mellőznünk kell a házi feladatokat. A házi foglalkozások, beszélgetések lármája közepett, alkalmatlan asztalon, télen rossz világítás mellett a gyermek alig végezhet értelmes munkát, sokszor egészsége rovására. Hagyjuk inkább a gyermeket azokra a kis házi munkákra, apró szolgálatokra, amelyeket szülőinek teljesíthet, engedjünk időt gyenge értelmének a pihenésre. Azonban teljesen el nem hanyagolhatjuk a házi munkát, csak nagyon rövidre kell szabnunk. Ne legyen másról szó, mint egy-két rövid feladatról, különösen pedig tanulságos és szórakoztató magánolvasmányról.

*

Antwerpen város pädologiai laboratoriumát írja le keletkezésének történetével a Meumann-féle *Zeitschrift für experimentelle Pädagogik* IX. kötetének utolsó füzetében *M. C. Schuyten*, a laboratorium jónévű igazgatója. 1893-ban engedte meg neki a hatóság, hogy osztályában az órák alatt lélektani kísérleteket végezzen tanítványaival. Kísérleteit igazgatója nem nézte jó szemmel, tanítótársai kigúnyolták, de ő szorgalmasan dolgozik, megszerzi a doktori címet és gimnáziumi tanár lesz. 1895-ben felmentik a tanítás kötelezettsége alól, hogy a figyelem ingadozására vonatkozó kísérleteit mennél nagyobb terjedelemben végezhesse. 1898-ban tesz javaslatot a gyermektanulmányozás szervezésére és ekkor nevezik ki a «pädologiai iskolai szolgálat» igazgatójává, majd a következő évben a brüsszeli új egyetem szociologiai karán pädologiai tanfolyamot szerveznek számára laboratoriummal. Ezeket az előadásokat rendszeren májustól júliusig tartja. Ugyancsak 1909. jun. 1-én alapítják meg a pädologiai

laboratoriumot is, egyelőre egy szűk osztályteremben és egy nedves pincében. Pár hónap alatt kitűnt, hogy ez a helyiség szűk és meg nem felelő, de csak 1903-ban kapott egy épületet azzal a felszólítással, hogy azt tetszése szerint rendezze be. Ma már elég megfelelő a berendezés, de a fejlődés nehezen megy a városi közigazgatás nehézsége folytán. Eszközeinek sora nem teljes, mert mindig csak azt szerezte be, amire épen szüksége volt. Mivel személyzet nélkül dolgozik, ez a felszerelés kielégíti, de a személyzet hiányát nagyon érzi. Irányítani nem is akarták, maga pedig csak egy szempontot tartott mindig szem előtt, a tudományét. Gyermektanulmányi vizsgálatai mellett évek óta foglalkozik a vegyi reakciósebességgel abból a célból, hogy ezeket a lélektaniakkal össze tudja hasonlítani. Vajjon úgy kell-e tekintenünk a kifáradást, mint telítést annak a közegnek a termékeivel, amelyben ezek felszaporodnak? A felelet még nincs meg teljesen erre a fontos kérdésre. Az intézet évkönyvében csak az ő dolgozatai szerepelnek. Ismertetésének végén a rendelkezésére álló folyóiratok jegyzékét adja és eddig megjelent közleményeit sorolja fel.

*

Pubertás és iskola. A német matematikai és természet-tudományi bizottság mult évi októberi ülésén érdekes előadást tartott ezen a címen *A. Cramer*, göttingeni orvosprofeszor. Ismertette a serdülő korban levő gyermek anatómiáját, lélektanát, kiterjeszkedett az életnek ebben a nevezetes szakában fellépő pszichopathikus állapotokra is, majd ezek alapján levonta az iskola szempontjából fontos következtetéseket. Fontosnak tartja mindenekelőtt annak a hangsúlyozását, hogy az iskola nem beteg és pszichopathikus egyéneknek való, hanem normális gyermekeket akar lehetőleg egyenletesen vezetni, fejleszteni. Ennek a fejlődésnek az érdeke kívánja első sorban, hogy az iskola erős fegyelmet gyakoroljon, mert a túlzott szelídséggel könnyen visszaélnek. De a tanárnak ismernie kell, hogy milyen lelkiállapotokkal jár a serdülőkor, hogy az egyes tanulók egyéni sajátosságait jobban tudja méltányolni és elkerülhesse eljárásában a sablont. Különös figyelemben kell részesítenie azokat a gyermekeket, akik határozottan pszichopathikusak. Ha értelmileg normálisak, a serdüléssel járó sajátosságos állapotuk tekintetbevételével könnyen boldogulunk velük és később alapos javulást láthatunk rajtuk. De ha erkölcsi defektusokkal terhelt a gyermek, teljes erélylyel kell idejekorán fellépünk a többiek érdekében is, mert egyetlen ilyen gyermek elronthat egy egész osztályt, sőt rossz hatással lehet az egész iskolára. Sok esetben csak az illető gyors eltávolítása segíthet.

*